

Notwehrexzess

Als Notwehrexzess gilt sowohl im **deutschen** als auch im **georgischen Recht** eine Überschreitung der Grenzen der erforderlichen Verteidigung. Eine diesbezügliche Regelung findet sich jeweils im Allgemeinen Teil des Strafgesetzbuchs (§ 33 dStGB; Art. 28 Abs. 4 gStGB). Zwar basiert der Notwehrexzess auf dem Rechtfertigungsgrund der Notwehr, jedoch stellt er in **beiden Rechtsordnungen** selbst keinen Rechtfertigungsgrund dar.

Gemäß § 33 dStGB muss die Überschreitung der erforderlichen Notwehrhandlung aus Verwirrung, Furcht oder Schrecken (sog. „asthenischer Affekt“) des sich Verteidigenden heraus erfolgen. Nach Art. 28 Abs. 4 gStGB ist eine Notwehrüberschreitung gegeben, wenn die Verteidigungshandlung im Hinblick auf die Art und Gefährlichkeit des Angriffs in einem nicht mehr angemessenen Umfang stattfindet. Während das **deutsche Recht** dabei also von der subjektiven Täterperspektive ausgeht, stellt das **georgische Recht** auf die objektive Beurteilung der Angemessenheit ab. Dementsprechend unterschiedlich fallen die Rechtsfolgen aus. So wird der Notwehrexzess im **deutschen Strafrecht** (nach ganz überwiegender Ansicht) als Entschuldigungsgrund angesehen. Im **georgischen Strafrecht** handelt es sich hingegen um eine Privilegierung, die deliktsspezifisch im Besonderen Teil geregelt ist (z.B. Schwere oder minder schwere Gesundheitsschädigung durch Überschreitung der Grenzen der erforderlichen Notwehr, Art. 122 gStGB; Totschlag durch Überschreitung der Grenzen der erforderlichen Notwehr, Art. 113 gStGB). Im Ergebnis erweist sich das **georgische Strafrecht** somit als wesentlich restriktiver als das **deutsche**, denn als Grund für eine Privilegierung kann der Notwehrexzess weder zur Straffreiheit führen noch kann er bei sämtlichen Straftatbeständen berücksichtigt werden, sondern nur bei denen, für die er ausdrücklich normiert ist.

Unterscheiden lassen sich dabei grundsätzlich der intensive und der extensive Notwehrexzess. Während der intensive Notwehrexzess dadurch gekennzeichnet ist, dass in einer bestehenden Notwehrsituation die Verteidigungshandlung das Maß übersteigt, das zur Abwehr des Angriffs erforderlich wäre, versteht man unter dem extensiven Notwehrexzess hingegen eine Situation, in der eine Verteidigungshandlung erfolgt, ohne dass eine Notwehrlage besteht, weil der betreffende Angriff entweder noch nicht begonnen hat oder bereits beendet ist. Beim extensiven Notwehrexzess wird also die zeitliche Grenze der Notwehr überschritten, weil es an der Gegenwärtigkeit des Angriffs fehlt. Im **deutschen Recht** ist umstritten, ob § 33 dStGB auch den extensiven Notwehrexzess erfasst. Im **georgischen Recht** wird die Anerkennung des extensiven Notwehrexzesses weitgehend abgelehnt. (Mpi/Msh)

Deutsch-Georgisches digitales strafrechtliches Glossar გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის ციფრული გლოსარი

აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება

როგორც გერმანულ, ისე ქართულ სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება განისაზღვრება, როგორც აუცილებელი დაცვის საზღვრების გადამეტება. რეგულაცია ამ კუთხით შეიძლება მოიძებნოს სისხლის სამართლის კოდექსის ზოგად ნაწილში (გსსკ-ის 33-ე პარაგრაფი; სსსკ-ის 28-ე მუხლის მე-4 ნაწილი). მიუხედავად იმისა, რომ აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილება ემყარება მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველ გარემოებათა კონცეფციას, ის თავისთავად არ წარმოადგენს გამართლებას არცერთ სამართლებრივ სისტემაში.

გსსკ-ის 33-ე პარაგრაფის თანახმად, აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება უნდა მოხდეს დაზნეულობის, შიშის ან ე.წ. „სთენიური აფექტის“ გამო იმ პირის, ვინც თავს იცავს. სსსკ-ის 28-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება ნიშნავს მომგერიებლის მიერ თავდაცვის აშკარა შეუსაბამობას მასზე თავდასხმის ხასიათთან და საშიშროებასთან. მაშინ როცა გერმანული სამართალი ეფუძნება დამნაშავეს სუბიექტურ პერსპექტივას, ქართული სამართალი ეფუძნება მიზანშეწონილობის ობიექტურ შეფასებას. შესაბამისად, სამართლებრივი შედეგები განსხვავებულია. გერმანიის სისხლის სამართლის კოდექსში აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილება (აზრთა აბსოლუტური უმრავლესობის თანახმად) განიხილება მისატყვებლ მიზეზად. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით ეს არის პრივილეგია, რომელიც რეგულირდება დანაშაულის სპეციფიკურ საფუძველზე, სისხლის სამართლის კოდექსის კერძო ნაწილში (მაგ.: ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით, სსსკ-ის 122-ე მუხლი; მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით, სსსკ-ის 113-ე მუხლი). შედეგად, ქართული სისხლის სამართალი ბევრად უფრო შემზღველია, ვიდრე გერმანული სისხლის სამართალი, რადგან პრივილეგიის მიზეზად, აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება ვერც დაუსჯელობას გამოიწვევს და ვერც სისხლის სამართლის ყველა დანაშაულის ითვალისწინებს. აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება ეხება მათ, ვისთვისაც იგი პირდაპირ სისხლის სამართლის კოდექსშია მითითებული (სსსკ-ის 113-ე და 122-ე მუხლები).

ძირითადი განსხვავება შეიძლება დავინახოთ ინტენსიურ და ექსტენსიურ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებას შორის. მიუხედავად იმისა, რომ ინტენსიური აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება ხასიათდება იმით, რომ არსებულ აუცილებელი მოგერიების სიტუაციაში თავდაცვა აღემატება იმ დონეს, რომელიც აუცილებელი იქნებოდა თავდასხმის თავიდან ასაცილებლად. ექსტენსიური აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება არის ისეთი სიტუაცია, როდესაც თავდაცვა ხდება თავდაცვითი სიტუაციის გარეშე, როდესაც მოსალოდნელი თავდასხმა ან ჯერ არ დაწყებულა ან უკვე დასრულებულია. ექსტენსიური აუცილებელი მოგერიების

Deutsch-Georgisches digitales strafrechtliches Glossar
გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის ციფრული გლოსარი

ფარგლების გადაცილების შემთხვევაში აუცილებელი მოგერიება გადაჭარბებულია, რადგანაც მოსალოდნელი თავდასხმა სახეზე არ არის. გერმანიის სამართალში საკამათოა, ეხება თუ არა გსსკ-ის 33-ე პარაგრაფი ექსტენსიურ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებას. ქართულ სამართალში ექსტენსიური აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება დიდწილად უარყოფილია. (Mpi/Msh)